

ממון 13.12.2017 •

המשבר המוסרי-ערכי של טבע

סבר פלוצקר

יהיו צמצומים בטבע, יהיו פיטורים בטבע. בעולם, בארץ. החברה התנפחה יתר על המידה, צברה שומנים, נטלה חובות, הפכה מכריש זריז להיפופוטם בולע כל. באין נס באופק, ואין, תיכשר טבע למכור בין רבע לשליש מהנכסים שלה, להעביר פסי ייצור סטנדרטיים למקומות עם שכר נמוך, לחסוך במחקר ופיתוח, להסתלק משווקים זרים שבהם אין לה נוכחות משמעותית, ולחתוך בבשר החי בשכבת הניהול.

המהלכים הללו חיוניים כדי שטבע תמשיך להתקיים. הם לא מספיקים כדי שהיא תתאושש, תחזור לעצמה ותצמח. כי פיטורים, צמצומים ומבצעים לעידוד פרישה מוקדמת אינם כשלעצמם תוכנית מפנה והבראה. במקרים רבים הם משמשים כסות לא-יקיומה של תוכנית כזאת. יש לקוות שלא זהו המצב בטבע, אף שהחשדות והחששות כבדים.

המשבר בטבע משולש: פיגנסי, ריאלי ותדמיתי. בצד הפיגנסי, טבע עמוסה בחובות שנלקחו כדי לממן רכישות בעייתיות של חברות מתחרות. אמנם אין לה קושי לשלם ריבית על החובות הללו, אך היא עלולה למצוא את עצמה במצב שבו לא תוכל לפרוע חלק מהם. במצוות מנהליה המתחלפים מאז פרישתו של אלי הורביץ המנוח (מלבד אחד, ג'רמי לוין, הריאליסט הבלתי מתפשר שהודח) אימצה טבע אסטרטגיה עסקית שבמרכזה רכישות ומיזוגים, ועוד רכישות ומיזוגים, כמענה עיקרי לסיומו הבלתי נמנע של פטנט תרופת הקופקסון שממנו נהנתה טבע שנים. לפקיעת המונופול על קופקסון, שתיכנס לתוקף מלא בשנה הבאה אך הייתה צפויה זמן רב, נוספה התחרות הפרועה בשוק התרופות הגנריות. אלו תרופות שהועתקו מפטנטים חיצוניים שתוקפם פג. מחירן נמוך משום שאין עוד צורך לכסות את העלויות של המחקר והפיתוח הראשוני – אבל התחרות שוחקת את הרווחיות בהן עד דק.

הקניות והמיזוגים לא הניבו את הפירות המצופים, לא הגדילו את ההכנסות כפי שהנהלות טבע והדירקטוריונים שלה קיוו לשווא. להפך. הרווחים הלכו וקטנו – מאפיין מובהק למשבר השני, הריאלי. לכן יותר מראוי לשאול איך אותם דירקטוריונים לא עשו את המוטל עליהם: לא השכילו לגבש מדיניות עסקית צופה פני עתיד, לא הקפידו על השקעות במחקר ופיתוח בעלות סיכויי יישום ריאליים, ולא השתמשו נכון בהטבות המס שקיבלה טבע מממשלת ישראל. במקום זה פיזרו את טבע על פני הגלובוס, וגם אישרו תגמולי שכר מופרזים לבכירי החברה.

תגמולים אלה גרמו למשבר הנוסף של טבע, המוסרי-ערכי, שיקשה על הנהלתה הנוכחית לממש את כוונות הפיטורים ואפילו את כוונת הפרישה המוקדמת. אין צורך כלכלי-עסקי לפטר אלפים מהעובדים של טבע בארץ וסביר להניח שאין גם תכנון אמיתי לכך. אבל השכר הענק ששולם לראשי טבע יהיה להם לרועץ גם בפיטורים חיוניים בהיקפים קטנים.

נכון היה מצידה של טבע לתבוע ממי שתוגמלו בעשרות מיליונים על סמך תחזיות ורודות ואגו מנופח להחזיר לפחות חלק מהכסף, עכשיו, כשהתברר שלציפיות האלה לא היה בסיס מציאותי מלכתחילה.